

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

„Asociațiunea”.

Adunarea generală a »Asociațiunii« este un prilej de sărbătoare pentru toată suflarea românească din aceasta țară. În seria neîntreruptă a năcazurilor, în care ne sbatem, adunarea celei mai înalte instituții culturale este o adevărată sărbătoare. Iată motivul, pentru care atenția neamului nostru se va concentra mâne și poi-mâne, asupra adunării culturale din *Orăștie*.

Suntem un neam, ce trăiește în împrejurări deosebit de grele, luptându-se cu greutățile începutului, pe toate terenele, avizat numai la puterile proprii.

Recitând raportul general al comitetului central, simțim o adevărată bucurie, constatând, cu multă mângâiere sufletească și mândrie, că »Asociațiunea« a apucat, în vremea din urmă, pe drumul cel adevărat, dovadă progresele ei tot mai vădite, an de an.

Sub egida ei, scrisul românesc a resbătut până în ținuturile dela periferia României — Bihorul, Sătmărușul și Maramurașul — iar conferențiarul, din ce în ce mai număroși, parcurg satele, împărțind lumină în sinul masselor, ce erau lăsate până acum în voia soartei. Mii și mii de ascultători au alergat să asculte aceste prelegeri, iar biblioteca populară s'a desfășurat într'un singur an în 1361, broșuri, în sinul poporului. E un record acesta, cu care ne putem mândri, în comparația cu stagnarea anilor din trecutul destul de apropiat!

S'a ocupat, în afară de propaganda culturală, cu problema organizației economice a țărâniei, prin înființarea de bănci sătești și cooperative. Conferențiarul agronomic a ținut 40 prelegeri, cutreerând patru comitate.

Despărțămintele încă s'au înmulțit și activitatea lor e în continuă

evoluție; numărul prelegerilor populare atinge, în anul 1912, cifra de 1140, și au avut aproximativ 125 de mii de ascultători.

Instrucțiunea analfabeților încă a decurs pe o seară mai întinsă, întrunindu-se 890 analfabeți, deci un număr dublu, în comparație cu cel din anul trecut.

Marele mecenat al neamului nostru Vasile Stroescu, în afară de sprijinul efectiv, ce l-a dat pentru a întrupa ideea cooperativă în sinul poporului nostru, a mai donat 25 mii coroane »Asociațiunii«, cu scopul de a înființa, până la sfârșitul anului, bibliotecă, pentru luminarea poporului.

Averea totală a »Asociațiunii« e cu sfârșitul anului, K 1,240,980 34, iar averea curată de K 1,185,913'94. O sumă foarte respectabilă aceasta, arătând, față de anul trecut, un excedent de aproape 90 mii coroane.

* * *

»Asociațiunea« e, fără îndoială în faza celei mai viguroase evoluții.

Munca intensivă, ce s'a desfășurat în anii din urmă, începe a-și arăta roadele.

Dar nu trebuie să ne facem prea mari iluzii, căci mai sunt încă atâtea probleme de rezolvit; terenul e așa de vast și reclamă din ce în ce noi și noi forțe de muncă neobosită.

Mai întâi numărul membrilor e prea de tot mic (149 fundatori, 445 pe viață, 1902 ordinari și 11,851 ajutători).

E un număr destul de disparent pentru un popor de peste trei milioane, chiar când ar avea la dosar 70% de analfabeți!

Acelaș lucru se poate spune despre băncile noastre, 207 la număr, dintre cari abia 46 sunt membri fundatori sau pe viață la »Asociațiune«.

Apoi dintre 74 despărțăminte, abia vr'o 30 au dezvoltat o activitate mulțumitoare; iar biblioteca populară ar trebui răspândită în sute de mii de broșuri!

Apoi instrucțiunea analfabeților, însoțirile, activitatea mai intensă a secțiilor științifice-literare!

Atâtea probleme frumoase și mari, cari reclamă o stăruință de fier, ca să-și reverse apoi roadele cu imbelșugare!

* * *

Salutăm, cu toată căldura, pe cei adunați în numele *culturii naționale*, la Orăștie, dorind ca adunarea generală să fie un nou imbold de orientare și muncă stăruitoare pentru toți, cari ne încălzim, de razele aceluiaș ideal!

Prepotență maghiară. Retragerea contelui Berchtold e fapt împlinit. În fruntea afacerilor externe va fi numit în curând *Mérey Kajetan*, ambasadorul monarhiei pe lângă Cvirinal. Imprejurarea, că după un cetățian ungar nu se numește un austriac, ci tot un maghiar, o comentează viu *presa austriacă*. Ca tabloul să fie însă și mai perspicuu, se anunță următoarele schimbări în corpul diplomatic austro-ungar: În locul contelui Thurn Valassina ambasador la St. Petrsburg, va fi numit contele *Szapáry Frigyes*. La București va fi numit contele *Ugron*, iar secretar de stat în ministerul de externe e designat contele *Forgách*. Nu știm, dacă mai are monarhia vre-un post diplomatic însemnat, care să nu fie azi umplut cu »cetățian ungar«. Se pare însă, că vremea încă e cât se poate de aproape, ca și reședința monarhiei să treacă la — Buda-pesta.

O infalibilitate închipuită. *)

— Răspuns păr. profesor Dr. A. Rusu. —

În numărul 81 al »Unirii« am scris un articol referitor la limba cărților noastre liturgice, în care m'am identificat cu vederea cuprinse în articolii din »Cuvântul adevărului« scriși în aceasta chestie. În acel articol firește am desaprobat articolul părintelui dr. Rusu dela »Cultura creștină«, de vremece cele ce apără dsa, sunt numai un simplu pretext de deplasare a chestiei. Dsa în calitate de profesor — dacă nu mă înșel

*) Regretăm felul acesta de discuție și ne mai fiind pe mai departe de interes general, declarăm că nu mai publicăm nimic în aceasta chestie.

om tinăr, așadar fără școala vieții — din camera închisă, cu ochelarii pe nas, caută cu motive pedante să împiedece o chestie așa înșămnată. Nu are în vedere interesele practice ale bisericii, căci descoperirea ce o face dsa zicând, că noi avem autoritate bisericăască în cele liturgice, e foarte inutilă, deoarece nime nu a negat-o asta. S'a putut vedea, că articolul impricinat din „Cuv. adev.“ a pus față în față cărțile liturgice vechi și noi, și a cerut numai înlocuirea unor cuvinte neînțelese cu cuvinte înțelese. Nimic mai mult.

Articolul meu n'a avut pretenția a fi remarcat de lume. Prin acela am intenționat, ca să strag atențiunea celor în drept, ca după o discuție serioasă și temeinică să se facă pașii de lipsă pentru sanarea răului.

La articolul sus pomenit dl profesor Rusu în Nr. 85 al „Unirii“ îmi trânteste un răspuns, care m'a frapat. Feliul în care dl Rusu discută e ceva nou, neobișnuit în presă. Tonul extrem de violent și ofenzător denotă, că am de a face cu un om nervos din cale afară, care nu e stăpân — ori cum ar zice dsa „dispunător“ — pe condeiul său, ci îi dă frâu liber, ca să aștearnă pe hârtia răbduriei cele mai nesocotite ofenze.

Ei, bine, dle profesor, D-Ta din o chestie literară, bisericăască, ai avut plăcerea a face o chestie personală, odioasă. Nu combați din cele scrise de mine nici o iotă sau cirtă, ci „tamquam leo rugicus“ Te năpuștești asupra persoanei mele. Uți că ești profesor de sf. teologie, și eu preot. Ai cutezanța oarbă a-mi trage la îndoială. În public, onestitatea mea. Frumoasă pildă de modestie, de umilință și iubire frățească! Frumoase maniere de om cult! Nu cumva ai de gând să faci școală din felul acesta de a discuta?

Un singur noroc ai, că ambii suntem

preoți, căci altcum ușor am sfârși afacerea noastră în fața justiției, unde de bună seamă ai învăța ce e onoarea.

Una să ți-o însemni bine. Vederile ori convingerile D-Tale și dacă au norocul a vedea lumina zilei în coloanele „Culturei creștine“ nu sunt pentru noi, cei de afară sfânta scriptură, și nici D-Ta infalibil. Nu poți opri lumea să-și spună părerea despre scrisul D-Tale, pentru că ce se dă publicității, totdeauna e expus criticei. E altă întrebare apoi, că critica e fundată ori nu.

Tonul și modul în care ai aflat de bine să-mi răspunzi mă dispenzează a mai sta de vorbă cu D-Ta. Din parte-mi conzider afacerea de încheiată.

Iosif Popa.

O mică lămurire și încheiere.

On. Redacție a „Unirii“ voind — foarte corect —, să încheie cu numărul de azi discuția (a non discutando!), care a degenerat pe un teren, unde lupta ar trebui purtată cu arme, peste cari nici pe departe nu mai sunt „dispunător“ în măsura, cum dovedește a fi păr. Popa, adaug și eu tot azi aceste câteva șire.

Voi fi scurt nu de frica procesului cu care mă amenință păr. Popa, ci singur pentru că să arăt cât de mult greșește Sf. Sa, când spune mai sus că nu sunt stăpân pe condei.

În ce privește meritul discuției, invit pe on. cititori să mai citiască odată scrisul meu din nr. 85 al acestei publicații și să judece singuri dacă are ceva temei, cât de cât „fundat“ — vorba Sf. Sale —, învinuirea pe care mi-o aduce de nou, de astădată între insultele, cari dovedesc, că are deplin „școala vieții“, că scriitorul acestor șire ar fi căutat „să împiedece o chestie așa de înșămnată“ cum este aceea, care privește

limba cărților noastre bisericăști. Căci în definitiv aceasta o susține de nou păr. Popa, dovedind și de astădată o absolută lipsă de onestitate în discuție (sic!). Și dacă afară de Sf. Sa se va mai găsi un singur cititor, care să aibă îndrăzneala „fundată“ de a susține așa ceva, declar, că renunț la „onoarea“ de a mai scrie un singur șir în coloanele „Culturii creștine“, făcând loc și acolo condeiilor mai pricepute, muiate în negreala din „școala vieții“; și mă retrag în „camera închisă, cu ochelarii pe nas“, căutând să pătrund tot mai adânc în tainele „infalibilității“. Sunt profesor de dogmatică și în această calitate voi fi, socot, la postul meu. . .

Cine știe, poate voi găsi undeva argumente și pentru infalibilitatea neînchipuită (!) a acelora, cari au „școala vieții“.

Prof. Dr. Alexandru Kusu.

Avea-vom „Sinod Arhidiecezan“?

IV.

Renașterea. (Foi bisericăști. — Reuniuni. — Alcoolism.)

Vremurile grele prin cari trecem, regulele aspre ale criticei severe care ne-o aplică chemați și nechemăți, serviciile tot mai multe și mai diferite cari ni-se cer și mai pe sus de toate nimbul apostoliei, care trebuie să-l păstrăm strălucitor de curățanie în ochii caprițioasei ipercritice moderne: toate toate par a ne striga renaștere, renașteți-vă!

Vântul regenerat adie simțitor de câțeva vreme dar răcoarea lui și mireasma adusă de el prinde încet și puțin. Simțim suflul primăvăratec al reînviării, dar ne desmorțim anevoș ținându-ne în amorta acelei stări neputincioase căreia poetul (Vla

FOIȚA.

„Elemente de Igienă“.

„Elemente de Igienă“ referitoare la Biofiziologia anatomică de Dr. Vasile Hăncu, medic arhidiecezan, Blaj (Balázsfalva), Tipografia seminarului teologic gr. cat. este titlul unei broșuri de 119 pag. tractare și I—XVI pagine „rezumatul fiziologiei anatomice cu aplicație la igienă“, apărută acum la începutul anului școlar.

Cu privire la titlul cărții notăm: *Somatologie, Elemente de anatomie* și alți termeni de asemenea natură, crede autorul, că s'ar exprima mai clar prin numirea de „Elemente de igienă“, prin faptul că *anatomia* este comună plantelor și animalelor, pe când *igienea* se referă la om și pe acesta îl are în vedere.

Pe 8 pagini autorul face o introducere magistrală istorică-genetică în elementele de igienă.

În p. I arată începutul și dezvoltarea igienei în evul vechiu; în p. II. espune starea ei în evul mediu și modern evocând celebritățile, cari s'au nemurit ducând igiena la stare de înflorire și în legătură arată (pag. 6) binefacerile acestei științe; în p. III. raporturile igienei cu alte științe: cu

fiziologia, cu anatomia, ca fundamente ale igienei, cu patologia imediat înrudită apoi cu rudele mai depărtate, fizica, chimia, zoologia, Botanica ș. a.

Pe pagina 9 începe tratatul: „Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu privire la igienă“ și continuă pe 110 pagini (garmond 16°) ilustrând textul cu figuri explicative de toată claritatea, aproape la fiecare pagină, așa cât priceperea lucrurilor, în sine grele, se facilitează prin *intuițiune*. Sunt la 150 figuri originale, foarte bine reușite și explicate spunându-se cu termeni științifici numele organelor și a părților lor constitutive. În felul acesta procedura este cât se poate de *metodică* și manualul corespunde chemării sale de carte de școală în prima linie. Și fiindcă „*repetitio est mater studiorum*“ autorul face rezumatul fiziologiei anatomice cu aplicație la igienă. Această parte sistematizează și grupează cunoștințele ca într'un tablou *sinoptic* în XII capitole.

Tabla de materie este făcută în forma lexicală alfabetică; astfel mai ușor poate afla cetitorul ceace dorște.

Necesitatea unei astfel de cărți era arzătoare mai ales în institutele noastre de învățământ, unde încă prin anul 70 secol. tr. s'au predat, ce e drept noțiuni de *biologie* sub numele de *somatologie* la elevii de preparandie (școala normală) și ca *medicină pastorală* la clerici. Zelul profesorilor de pe vremuri înse n'a putut fi încoronat de suc-

cesul dorit din lipsa de manuale. Această scădere s'a înlăturat prin diligența neasămănată a dlui V. Hăncu, dela care sperăm și așteptăm cu sete un întreg curs de igienă.

Fundamentul filozofiei lui Socrate acel: *γνώθι σε αὐτόν* (cunoaște-te pe tine însuși) încă discipolul lui Plato și magistrul lui Alexandru M. filozoful Aristotel cel practic l'a înțeles așa, că omul e dator a-și cunoaște organismul său și natura, ce-l înconjoară și s'a făcut părintele istoriei naturale. În timpii moderni necesitatea științei de biologie a reclamat-o mai energic pedagogul Spenser. Lumea l'a înțeles. Astăzi vedem cu bucurie, că și la noi se propagă această știință propunându-se igiena și ramurile ei în toate școlile noastre, la elevii de ambe sexe, cari în an. școl. trecut având coalele din manual, au dat examen strălucit din această disciplină salutară. Am constatat și atunci, cu mare mângâiere, că prin chemarea dlui dr. Hăncu la postul de medic arhidiecezan și profesor de igienă la institutele din mica noastră Atenă, am câștigat o lumină. Fostul elev al școlilor din Blaj își aduce tributul de recunoștință. Cunoscut în lumea literară prin 24 lucrări originale, tot rezultate ale cercetărilor de specialitate mai ales în chimie, în care s'a dovedit genial, precum și din alte publicațiuni prin reviste de specialitate în diverse limbi — savantul autor ne dă temeinice speranțe, că Domnia

buță) îi zicea: „Frică de ziua de azi și silă de ziua de mâine“. Tractând cu deamăruntul în partea I și II a acestui articol căile eliberării din captivitatea acestor cătușe putem vorbi ceva despre mijloacele renașterii spirituale și morale.

Examenale prosinodale cu cari ne-am ocupat deja apar ca cel mai puternic mijloc al renașterii spirituale. Întrucât pregătirea la acele examene va fi prilej acomodat pentru reînprospătarea sublimelor învățături despre religioase și instituțiile ei, despre trecutul Bisericii lui Hristos, despre organizația și drepturile ei etc.; fără cunoașterea acestora putem păstori ce-i drept după rețeta patriarhală caracteristică conservatismului nostru, dar nu vom satisface așteptărilor juste ale acelor, cari știu numărul secolului și cea ce se pretinde dela omul „cu învățătură“ în secolul acesta.

Prosinoadele facultative, pe cum le-am propus în nrul precedent, sânt o cale sigură a înaintării spirituale; în ajutorul lor trebuie să stee *literatura bisericească* și în special *literatura ziaristică ori periodică bisericească*. Cultivarea acestui factor regenerativ de importanță și-a prefăpt-o ca scop proiectata „Sf-ta Unire“. Pe lângă toate speranțele legate de viitoarea societate „Sf-ta Unire“ credem, că e conștient să se ocupe cu problema aceasta și apropiatul *Sinod arhid.* de o parte ca să execute — cu schimbările reclamate de împrejurări — frumoasa decizie a PP-lor din Conc. Prov. dinainte de asta cu 41 ani (C. Prov. I. T. VI. c. VII), de altă parte ca să pregătească terenul și să dea mână de ajutor chiar „Sf-ta Unire“.

În prezent avem o foaie politică bisericească cu apariție de 3 la săptămână, 1 revistă bisericească semilunară și 2 reviste de predici, cari din cauze destul de firești adese lasă de dorit în multe privințe, dar mai ales sunt necorespunzătoare în privința prețului de abonament: tunsaptru costează 48 coroane.

Oare ce ar fi dacă Sinodul arhid. ar decide scoaterea unei foi politice bisericești, cu adaus literar la nrul de Sâmbăta și cu una ori 2 predici la săptămână în partea literară și ar obliga sub pedeapsă pe toți preoții arhid. să prenumere foaia aceasta? Mă gândesc la combinarea „Unirei“ cu „Cultura Creștină“ cari prinse la olaltă, înăvuite cu predicile indispensabile ori cărui preot și răzimate materialicește pe 700 abonați siguri numai din arhidieceză, ar putea

Sa cu vastele sale cunoștințe este chemat a umplea o mare lagună în învățământul nostru școlar prin edarea operelor necesare ca manuale. — Un lucru am dori să nu-i scape din vedere: terminologia greco-latină este foarte grea; de aceea ar fi de dorit ca spre facilitarea înțelegerii materiei stilul — pe cât se poate — să se apropie de limba elevilor evitând termeni franțuzești și latinești (un mic exemplu interjecția or (fr.); asemenea să se evite și greșelile de tipar neadmisibile în manuale de școală.

Dorim mare desfacere cărții recenzate, ca la proxima ediție să se înlăture și aceste mici scăderi, ce ne-am permis a releva.

Blaj, 7 Septembrie 1913.

A. V.

indestuli deocamdată exigențele moderate ale preoțimii în schimbul unui preț de abonament convenabil.

Socotind importanța covârșitoare a presei și lipsa arzătoare a unei foi instructive întrunind toate condițiile (redactare bună, spirit preoțesc, caracter moral-bisericesc, apariție regulată, cuprins educativ național și religios, esterior pretinos și preț corespunzător) proximal Sinod arhid. ar avea drept la recunoștința urmașilor chiar și așa, dacă s'ar întâmpla ca numai problemei acesteia să-i poată da deslegare fericită.

Paralel cu renașterea spirituală avem să ne lucrăm renașterea morală pentru care stau deschise 2 căi: a) controla sau disciplina și b) reuniunile pii. Lăsând calea primă pentru un număr următor voi vorbi mai întâiu despre puternicul mijloc al autodisciplinării imbiat de reuniunile pii, a căror scop comun (ori cum s'ar numi ele în particular) este ridicarea nivelului moral al membrilor intrați în legăturile lor.

În sinul Arhidiecezei noastre reuniunile de pietate trecut istoric încă nu au, la ceva stare înfloritoare durere nu s'au avântat din pricini deosebite între cari nu cea din urmă este aversiunea acelor, cari mai bucuroși le timbrează de papistășism, decât să le îmbrățișeze ori măcar să stee la o parte neutrali. Terenul ce biată l-au cucerit de un timp încoace este a se mulțami, pe lângă binecuvântarea lui Dumnezeu, muncii stăruitoare, energiei de fer și încrederii neclătite a unor (mai mult a unui) bărbați de inimă, cari nu au retras nici în fața bărfelilor, nici în fața gheții polare cu care a fost întâmpinați.

Munca modestă, dar relativ băgată în roade, a reuniunilor în viață a găsit dreaptă și o prealaltă apreciere tocmai acum e anul prim rostul grațios al Exelenției Sale Preasf-ului P. Metropolit din prilejul adunării generale a Reuniunii de ss. Misiuni a preoților arhid. Conșiderarea înălțimii de unde purceseră acum e anul bine meritadele elogii la adresa Reuniunii de Misiuni și a Reuniunilor Mariane cred că va fi avut efect asupra multora, cari priviau cu înstrăinare la opera „măimutăriei papistășești“.

În timpul de față mereu mereu auzim lozinca unirii, a concentrării puterilor. Efectele salutare produse de diversele însoțiri economice financiare pe terenul material — preocupăția de căpetenie a secolului nostru — de sigur nu vor întrece secerișul bogat ce se va ivi în cele morale pe urma activității reuniunilor pii, pentru a căror prosperare va avea să jertfească și viitorul Sinod arhid. 1—2 oare din timpul seu. Chestia unei reuniuni arhid. de temperanță să sperăm, că nu va fi trecută cu vederea.

Înființarea unei atari reuniuni, deobligarea tuturor preoților arhidiecezani de a cassa în parohiile lor întrebuițarea alcoolului la serviciile sacre bisericești și întrevinerea la guvernul țării pentru crearea urgentă a unei legi antialcoolice: iată tot atâtă lucrări căzătoare în sfera unui Sinod arhid. care prin ele va contribui mult la renașterea morală a noastră și indirect la combaterea alcoolismului!

Vas. Cerghizan.

Din Sătmar.

Vieța, vitalitatea și aspirațiunile unui popor nu să măsură după cuceriri, nici după fenomenele efemere ale politiceii zilnice, ci după lumina binefăcătoare a culturii, ce duce la perfecțiune. Fiecare popor își are misiunea sa proprie, ca să contribuie cu însușirile sale la progresul cultural al omenirii, iar limba maternă e haina de botez a poporului, și mijlocul cel mai potrivit în ajungerea perfecțiunii, la care l'a destinat Dumnezeu. Drept aceea, nici un popor din lume n'are dreptul de și-a impune limba și cultura sa națională altui popor sub nici o formă și sub nici un pretext. Că e absurd a zice, că omul ca individ e liber, iar ca fiul unui popor să fie supus altui popor.

Între anii optzeci a început a să trezi la conștiință și poporul nostru din părțile Sătmarului, și a dat oareșcare semne, că voiește a trăi ca Român. Și la acest gest inofensiv, îndată s'a dat din turnul de veghe signalul de alarmă în contra cutropirilor valah. În contra acestora s'a înființat la anul 1885 „Reuniunea Széchenyi“, cu scop de a combate „iredentismul valah“ din comitatul Sătmarului. La propunerea contelui Károlyi congregațiunea votează un impozit de 1% dare suplimentară culturală pe toate comunele din comitat în profitul reuniunii, iar ca prezident de onoare s'a proclamat pentru totdeauna episcopul latin din Sătmar.

Pentru a paraliza încâtva rezensul, ce l'a produs aceasta volnicie a congregațiunii în inima fiecărui Român din comitat, episcopul de atunci al Sătmarului Dr. Schlauch în adunarea constituantă a reuniunii — ținută în sala comitatului din Careii-mari — spre mulcomirea spiritelor a făcut următoarea enunțiațiune solemnă: „Cultura sub al cărei simbol ne luptăm, e un ideal, care nu e privilejul unora; nu a națiunilor, nici a naționalităților, — e o lumină aceea, cătră care țintește inima și mintea; e soare aceea, în jurul căreia să învârtesc națiunile ca planete; dar pe lângă care maghiarul rămâne maghiar, precum nici românul nu înceată a fi acela, ci fiecare cu atât e mai mândru de însușirile sale, cu câte mai cultă mintea, cu cât e mai nobilă inima, cu cât stau mai aproape de soarele înălțitor“. Cum a dat de gol — evenimentele ce s'au succedat — acestea enunțiațiuni solemnne rostite de un bărbat de talia lui Schlauch! Peste 13 ani, prezidentul reuniunii, episcopul Meszlényi, deja suflă în cornul șovinismului și pretinde sus și tare, că fieștecare cetățean al Ungariei să știe ungurește, — de și s'a spus de mult, că șovinismul ruinează cultura, iar pentru biserică constituie un pericol permanent. Episcopul Carol Csáky și avertisează la acest curent primejdios pe bisericanii din Ungaria, când spune: „că clerul înalt catolic începe să devină șovinist și în loc de creștină și cultură să ceară maghiarizare“. Când biserică va amenința limba unui popor, își declară și-eși rășboiu. Dar la noi lucrurile își judecate prin altă prismă; căci episcopul Meszlényi a fost cel dintâi, care a eliminat din Seminarul din Sătmar pe teologii români — pe motiv, că au vorbit românește —, da și în veci nu vom ști, cari dintre legile dumnezeiești sau omenești; te opresc să nu vorbești în limba maicei tale și în care limbă aveau să vorbească acești leviți tineri cu Dumnezeu — la altar.

Nouă Românilor nu ne-a rămas altă comoară dela părinți — decât biserica strămoșească ridicată lui Dumnezeu. Când înaintașii noștri înainte de asta cu o jumătate de veac au înființat pe sava neamului românesc — a doua biserică „Asociațiunea” pentru cultura poporului român, am înființat și noi sătmărenii despărțământul Sătmar — Ugocia la anul 1898 spre a lumina și cultiva poporul român din aceleași părți. Voiam a statorni pe cale cinstită numai mezuina până unde e al nostru — mai încolo nici un pas mai mult. Noi nu dispuneam de mijloacele materiale, ca societatea Széchényi, ca să înființăm grădine de copii, și să împărțim premii între elevii români, cari vor face în școală cel mai mare progres din limba maghiară, ci în cadrele modeste ale bugetului nostru am înființat cu ajutorul Asociațiunii numai biblioteci populare, ca să dăm cărți românești în mâna poporului român; deci e o scornitură de rău gust — ca anecdota despre milionul din poveste, care cel puțin a putut să fie zece mii, — că preoții români împart premii între acei dascăli, cari împiedică învățarea limbii maghiare în școală (vezi proc. verbal din 25 Oct. 1908).

Când „Astra” a luat în programul său prelegerile populare spre a ridica la acel nivel de cultură și poporul nostru, care au ajuns și celelalte popoare din țară, — despărțământul Sătmarului încă a vrut a înfăptui acest program și pentru a putea desvolta o activitate mai rodnică a dismembrat în patru despărțăminte: al Sătmarului, Careilor, Baia-mare și al Seiniilor. — Atunci șase teologi din dieceza Gherlei și anume: Adrian Lupan, Vas. Papp, Ales. Pop, Sim. Anderco, Iuliu Ardelean și Darabant — s'au angajat a cutriera comunele românești și cu sprijinul despărțământului a ținea prelegeri populare. Conferințele și-au luat începutul în comunele Szamosudvari, Batizvasvári — de lângă Sătmar și s'au terminat cu comunele românești din Ugocia, cu un rezultat neașteptat. N'am dat de piedeci numai în cercul pretorial al Seiniilor, unde Bay Miklos a interzis prelegerile —, pe motiv, că nu clericilor români li dat a învăța poporul istorie, ci dascălilor. Am apelat decisul negativ al pretorelui, și forul al doilea a aprobat acest decis fără drept de al mai putea apela.

Bănuiam de mult, ca activitatea mai nouă a despărțământului Sătmar bate la ochi și încrucișează vederile cercurilor cărmuitoare. Până ce activitatea despărțământului să exhauria cu adunările cereuiale, ce le țineam an de an în cele frunțate comune românești — am fost în pace cu administrația. Adunarea anunțată la Sanislău ni s'a interzis prima oră — pe motiv, că nu să poate permite o afluență așa mare a valahilor la un loc.

Și numai după adunarea ținută la 1908 în Jidani, lângă Sătmar — au început fițuicile din Sătmar a alarma opinia contra adunărilor despărțământului. Ni s'a și dat spre știre, că mai mult n'avem ce căuta cu „Astra” în jurul Careiilor și al Sătmarului. N'am înțeles restul amenințărilor acestora atunci —, astăzi da. De atunci și-a făcut intrare calul trojan în comunele frumoase românești de aici. Nu știam, că să așterne pe aici pat cald pentru altă cultură, străină de a noastră.

(Va urma)

Gheorghe Șuta.
dir. desp. Seini.

Reviste.

Țăranii capătă pământ. Dl. C. C. Arion, ministrul agriculturii și al domeniilor, a declarat că, cel mai târziu până în primăvara viitoare, va împărți țăranilor cele 250 de mii de pogoane de pământ pe cari le posedă statul român.

Dl. C. C. Arion a profitat de cea dintâi ocazie și a hotărât să împartă populației rurale, în loturi mici, un număr de 224 de moșii, reprezentând un total general de 156,865 hectare.

Hotărârea dlui ministru de agricultură și domenii a fost salutată cu bucurie de întreaga opinie publică, care a văzut într'însa un început plin de făgădueli.

După spusa dlui ministru C. C. Arion mai rămâne încă de împărțit sătenilor o întindere însămnată de pământ și aceasta nu va întârzia să se facă.

Solicitudinea dlui ministru C. C. Arion pentru țărănime nu se oprește aici; dsa a cerut și i-s'a aprobat un credit de un milion și jumătate pentru cumpărare de pământuri în teritoriul anexat. Imediat ce ministerul domeniilor va intra în posesiunea acestor terenuri dl. C. C. Arion se va gândi la felul în care va trebui să fie împărțite.

Importante declarații ale lui Enver-Bey. Roma, 27. Ziarul „Daily Telegraph” primește din Constantinopol următoarele declarații ale lui Enver-Bey, comandantul armatei otomane din Tracia:

»Eu am venit aci ca să-mi îndeplinesc cătră țară datoria de ostaș, spune eroul național turc. Armata se va supune cu credință guvernului, de oarece acesta a procedat numai spre folosul țării. Dar dacă Poarta ar face vre-o inscenare să renunțe la Adrianopol și la o parte din Tracia, armata va asigura din propria-i inițiativă ocuparea permanentă a acestor teritorii. Însă guvernul e hotărât să nu cedeze, la nici o presiune.

»De altfel, până acum, am procedat cu o prudență exemplară. Armata noastră e tare și am ocupat tot țărnul drept al Mariței, fără nici o împotrivire; apoi în acele districte, nici nu sunt trupe bulgare.

»Toate trupele noastre sunt însă retrase în pozițiile strategice absolut necesare, pentru apărarea Adrianopolului.

Mai departe Enver-Bey arată că trebuie să intervie un acord grabnic

între Turcia și Bulgaria, ceea ce nu se va putea face decât cu oarecare jertfe din partea Bulgariei.

Dacă acest acord nu se va realiza, spune Enver-Bey, cu greu vom putea să mai ținem pe loc armata noastră. Soldații turci cer să fie trimiși împotriva bulgarilor sau dacă nu să li-se dea drumul acasă.

Trei puteri sprijinesc pe bulgari. Din cercuri bine informate, aflăm că ambasadorii Angliei, Austro-Ungariei și Rusiei, ar fi primit instrucțiuni să sprijine diplomaticeste, pe delegații bulgari în timpul tratativelor începute cu Turcia.

Diverse.

Reuniunea de misiuni sfinte a preoților arhidiecezai pentru adunarea convocată la Blaj, pe 18. Septembrie a. c., între obiectele, cari privesc partea spirituală și administrativă, a fixat spre dezbatare și modificarea statutelor, cari definitiv se pot schimba numai cu îngăduirea Preav. ordinariat arhiepiscopesc. Însemnatul bine, ce ni l'a adus și sperăm — ni-l va aduce munca conștientă și fără zgomot a acestei Reuniuni; faptul, că unii membrii, de sigur pentru împrejurările grele de viață, n'au fost de față la nici o adunare generală și modificarea statutelor pentru o lucrare cât mai rodnică și mai hotărâtoare pentru renoirea noastră sufletească, de la care atârnă orice progres cultural și economic: toate acestea vor determina pe toți membrii reuniunii, și pe alți binevoitori ai ei, să participe la adunarea generală din 18 l. c.

Părechea regală greacă în Germania. Părechea regală și moștenitorul de tron au sosit în Berlin. Regele purta uniforma regimentului II de gardă pedestru cu ordinul „vulturul negru” iar moștenitorul uniforma regimentului I de gardă pedestru. Gara a fost splendid decorată cu flori și drapele nemțești și grecești. Înainte de sosirea trenului a apărut împăratul Wilhelm însoțit de principii *Friederic Eitel, Oscar și Augustin Wilhelm*. Au mai fost prezenți personalul legățiunii grecești, membrii coloniei grecești, secretarul de stat *Jagow* și mai mulți dignitari înalți. La intrarea trenului în gara muzica a intonat imnul grecesc. Domnitorii s'au salutat și îmbrățișat afectuos, apoi și-au prezentat împrumutat pe membrii suitei. Luând loc în automobil au mers la noul palat din Potsdam unde părechea regală a ocupat castelul princiar.

La sosirea în Potsdam împărăteasa a ieșit în terasa castelului și după salutările împrumutate, împăratul Wilhelm a predat regelui lanțul ordinului „Vulturul negru” precum și bastonul de mareșal numindu-l totodată în mod sărbătorec proprietar al regimentului 88 de Nassau. Moștenitorului împăratul i-a predat ordinul marea cruce a vulturului roșu cu sabii și ordinul vulturului roșu cu sabii și cu coroana regală. După

amiazi regele și moștenitorul a făcut o vizită membrilor familiei imperiale germane din Potsdam. La ora 7 seara regele grec a primit în audiență pe secretarul de stat Jagow, iar la orele 8 seara s'a dat un dejun în noul palat.

Împăratul împreună cu regele și moștenitorul grec vor lua parte la manevrele ce se țin lângă Salzburg. Comanda superioară a manevrelor va fi în Freiburg unde de prezent se află șeful statului major german *Moltke*, baronul *Kowrad* austro-ungar și șeful statului major italian *Pollio* precum și atașatii militari.

Serbările culturale ale Asociațiunii în Orăștie. Programul concertului Reuniunii române de cântări din Orăștie la 1/14 Sept. 1913 1. „Imnul Astei” cor mixt cu acompaniament de I. Murășan. 2. „Înșirăte Mărgăritare” cor mixt de Dr. L. Domide. Soliști Dna Veturia Tritean Dl. A. Cristea și Dl. A. Medrea. 3. Arie din opera „Don Carlo” de G. Verdi cu solo de sopran cântat de Dna Veturia Tritean, acomp. la pian prin Dșoara Cornelia Man. 4. „Peste Deal” cor mixt de I. Vidu. Solo de sopran cântat de Dșoara Mariți Vasileca. 5. Piesă din Cho-piu executată la pian de Dșoara Cella Delavrancea. „Hora Dobrogeana” cor mixt de N. Popovici cu acompaniament de orchestră. 7. Duet din „Șezătoarea de Dr. T. Brediceanu cântat de Dșoara Mariți Vasileca și Dl. A. Medrea acomp. la pian prin Dșoara Geni Branga. 8. Doine de Dr. T. Brediceanu cântate de Dna Veturia Tritean acomp. la pian prin Dșoara Cornelia Man. 9. „Mama lui Ștefan cel mare” cor mixt cu soli și acompaniament de orchestră de G. Dima. Soliști Dna Veturia Tritean și Dl. Aurel Medrea.

Notă. Trenurile la Orăștie sosesc dinspre Arad a. m. la oarele 6³⁰, 11⁵⁵, d. a. la 4²⁴, 5¹⁵, 9⁵⁵ și 10⁵⁴. Dinspre Teiuș a. m. la 4²⁰, 5³³, 10³³ și 11⁵¹, p. m. la 3³⁹ 9⁵⁵. La fiecare tren vor fi trăsuri și aranjeri, purtând bandă albă. Comitetul central sosește Sâmbătă d. a. la 3^{1/2} oare și i-se va face primire oficioasă. Biroul serbărilor și al presei e în Casina română. Pentru serbări nu se pregătește program special, ci numărul festiv al revistei.

„Cosânzeana” va cuprinde întreg programul.

Afluența e mare, deci onor oaspeți sunt rugați să însinue după putință cu ce tren sosesc și câte persoane. Coresp.

Holera. Atragem atențiunea cititorilor noștri asupra tratatului despre holera de pe pagina 5. datorit dlui medic arhidiecezan *Dr. Vasile Hâncu*.

Înștiințare. La cererea subacrisului Birou, s'au trimis din partea Direcțiunii căilor ferate r. ung. un număr de 100 (una sută) bilete de călătorie cu preț redus pentru adunarea generală, ce se va ține în Orăștie, în zilele de 14 și 15 Sept. n. a. c.

Din aceste bilete s'au distribuit câte 2 (două, pentru delegații despărțământelor mai depărtate de locul adunării, cu rugarea ca întru-cât aceste bilete nu s'ar folosi să se înapoieze subacrisului Birou, spre a fi puse la dispoziția altor membri.

Invităm și cu acest prilej publicul nostru, să ia parte în număr cât mai mare la serbările din 14 și 15 l. c., dând astfel dovadă de interesul, ce-l poartă pentru cultura națională. Sibiu, 8 Septembrie n. 1913.

„Biroul Asociațiunii”.

Hymen. Dl. Ioan Cizmaș teol. abs. fost actuar eppesc cu Dșoara Nelli Pop din Ticvaniu mare cununată.

Congres sionist. În 2 Septembrie a. c. s'a ținut în Viena congresul evreilor sioniști, la care au luat parte 9000 oameni dintre cari 550 delegați au fost din toate părțile lumii până și din Canada și din Africa. Congresul s'a ocupat mai ales cu înființarea unei universități izraelite în Ierusalim.

Rectificare. D-nul Dr. Romul Boila directorul despărțământului Diciosânmărtin al Asociațiunii, în raportul său către comitetul central, apărut în „Transilvania” Nr. IV—V 1913 despre activitatea despărțământului în cursul anului 1912 la p. III „Reuniuni” a raportat, că Reuniunea femeilor de religie gr-cat. și gr-or. din comitatul Târnavei-mici înființată la 1908 dispune de o avere numai de 2441 cor. 50 fl.

În interesul adevărului mă simt dator să aduc la cunoștință onoratului public, cumcă averea acestei Reuniuni cu finea anului 1912 face 5725 cor. 10 fl. ci nu 2441 cor. 50 fl. cum greșit a raportat Dnul Dr. Romul Boila.

Nu știu dela cine și-a luat aceasta informațiune Dnul Dr. Boila.

Ar fi însă de dorit, ca la compunerea rapoartelor oficioase și la cele ce li place, să aducă în publicitate, să binevoiască a-și lua informațiuni exacte și din loc competent ca acele să corespundă totdeauna adevărului. Diciosânmărtin la 10 Sept. 1913. Văd. *Aneta Zehan n. Popp* prezidenta reuniunii

Evadarea banditului Pantelimon. Face mare senzație evadarea banditului Pantelimon din arestul preventiv dela Piatra Neamț, de unde împreună cu tovarășul său Iov, cu ajutorul soldaților de pază (3) au reușit să scape și ducându-se în comuna Pipirig, s'au adăpostit la casa locuitorului Ion Fulga, vechea gazdă a banditului. Aci, după ce s'au culcat, unul dintre soldați anume Nicolae Eremia, s'a furișat de lângă ei și luându-și pușca și cartușele s'a dus la primărie unde s'a predat autorităților, descoperindu-le în acelaș timp, cuibul unde se ascundea banditul.

Îmediat s'a format o poteră care a în-cunjurat casa locuitorului Fulga. Era însă prea târziu, căci bandiții prinzând de veste au dispărut nelăsând urme.

La interogatoriu ce s'a luat soldatului N. Eremia, a declarat că nu și-a dat seamă ce a făcut. A mai arătat planurile de jefuire ce aveau să le pue în practică chiar pe ziua de Luni și a adăugat că în aceeași noapte aveau de gând să treacă în Ungaria. Reușind să scape de urmările puterii, întreg aparatul polițenesc și de jandarmie al județului a fost pus în mișcare pentru prinderea banditului. Comuna Pipirig a fost încunjurată de jandarmi în timp ce numeroși agenți secreți, patrulă militare și mai multe potere au plecat în căutarea lui.

După unele știri din Botoșani să afirmă, că banditul a trecut pe teritoriul județului Botoșani și că a fost chiar întâlnit împreună cu tovarășii săi, în apropierea satului Coșula. Aceasta s'a întâmplat Luni și după spusele acelora, cari i-au văzut, se pare că bandiții au voit să-și schimbe hainele. Astfel unul din ei purta jachetă neagră, iar ceilalți haine orășânești întrebuițate. Doi erau înarmați cu puști Manlicher. Pentru că unul

din bandiți nu avea încălțăminte, țărani au fost opriți în drum și desculțați de opinci. Vestea, că Pantelimon a fost întâlnit în apropierea orașului Botoșani s'a răspândit cu iuțala fulgerului și a băgat spaimă în locuitori. Autoritățile, cari au fost deasemenea înștiințate, au mobilizat toți jandarmii și polițiștii orașului, pentru a păzi calea fioreșilor bandiți.

Errată. În nrul 87 au. crt. pag. 3. coloana I. și 21 din sus în jos s'a cules liniștea în loc de: *limitea*.

Necrolog. † Maximilian Recean preot gr-cat. și vice-protopop onorar în Vaida-Recea după scurte și grele suferințe și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, Marți în 9 Septembrie n. a. c. la orele 12 noaptea; după 55 ani de viață laborioasă și 35 ani de păstorire.

Odihneasă în pace!

Posta Redacțiunii.

D. G. T. în Tur. Învățătorii cari au deja întregirea salariului de stat, nu trebuie se mai ceară separat adausul acesta nou după cum vi-s'a spus și în cercularul din chestie. Ceice nu au întregirea, trebuie să-l ceară după formalitățile îndatinate.

Sfaturi cum să ne ferim de holeră.

de Dr. V. HÂNCU.

Holera, care băntuie cu furie în țările învecinate și care de fapt a apărut și în țara noastră, este una din boalele cele mai înspăimântătoare care se poate întinde cu repeziciunea fulgerului peste întreagă populația unei țări decimându-o, pustiindu-o și nelăsând în urma ei decât jale și doliu.

Și ca să avem o idee despre numărul mare al victimilor repusă de aceasta boală, istoria medicinei ne arată că numărul morților de pe întreg pământul întrece de făimoasa sumă de peste 25 milioane de suflete!?

Iată deci ce mă îndeamnă, mai ales în aceste momente, când acest inamic a intrat deja în țară și în ori ce clipă ne poate bate la ușă, ca se dau oare cari lămuriri cetitorului și tuturor celor voitori de bine, asupra acestei boale, ai precisa oarecari reguli pe cari ni le impune igiena în asemenea momente, ca nu cumva la un moment dat luați prin surprindere să ne atace absolut nepregătiți și fără cea mai mică idee despre aceasta boală atât de înfiorătoare față de omenire și mai ales prin felul cum se prezintă, prin iuțala cu care atacă pe individ, prin durerile chinuitoare și teribile sub formă de colici ce i-le produce, precum și mai ales prin repeziciunea cu care ne smulge din mijlocul familii pe neașteptate și adese fără să ne putem nici măcar gândi și pregăti.

De când datează holera, ce fel de boală e și cum ne putem feri de ea? Iată trei întrebări la care am să răspund.

Istoricul holerei.

Istoricul acestei epidemii începe din timpuri foarte îndepărtate în trecut, fără a i-se putea stabili o dată certă. Probabil însă, că cele dintâi cunoștințe sigure asupra ei le avem din epoca războiului peloponez, adecă în timpul apogeului culturii grecești prin secolul al cincilea înainte de Hristos. Ceeace ne surprinde însă, este faptul, că controlând istoria i-se neagă meritele lui

Hipocrate părintele medicinei, care trăia prin acea epocă, de a fi descris-o, atribuindu-se meritul acesta generalului și marelui istoric Tucidide cu ocaziunea susnumitului război. Lewingstone pretinde, că încă din veacul al unsprezecelea înainte de Hristos, chinezii o cunoșteau sub numele de Holewan, iar din scrierile rămase din sanscrita veche, rezultă că se cunoștea în indii sub numele de Mor-de.

Hirsch dela Berlin spune, că după o examinare conștiincioasă a traducerii unor lucrări indiene și chineze, nu se poate uni cu ideea, că aceste epidemii ar fi fost, adevărată holeră, având caracterul holerei veacul al XIX, că acele epidemii descrise de indieni samănă și cu alte boale, cum de exemplu colicele estievale, cu holera de vară când se mănâncă poame crude, altele cu disenteria, etc., cu alte cuvinte nu se poate afirma cu siguranță existența unei asemănări între holera din veacul al XI înainte de Hristos și holera de azi.

Date mai sigure asupra acestei epidemii am putut găsi la francezi și la Englezi, cari au studiat mai bine holera în Indii prin veacul XVII și în special Mackperson, Hesar, Hirsch etc. Putem afirma însă, că nu cunoaștem epidemia de holeră în amănuntele ei decât dela anul 1817, an fatal omenirii. Scriitorii englezi ne arată, că aceasta epidemie a început la Bengal, oraș situat la confluența râurilor Gange și Brahmaputra și mai ales localitatea Iesora. De acolo, s'a întins dealungul fluviului Gange până la Deli, trecând în dreapta spre Tibet și prin număroasele comunicațiuni, cari existau între insulele engleze și izulele orientale ca: Iava, Borneo, Sumatra, etc., s'a întins în diferite localități ajungând până la China și Japonia prin orașul Nangasaki, în stânga s'a întins prin Turkestan și Afganistan până la Astrahan. Această epidemie, care pare a fi fost exclusiv asiatică a durat dela 1817 până la 1823.

Nu mult după aceasta izbucni o a doua epidemie de holeră, care apărură pe la anul 1826 tot la Bengal de unde s'a întins prin vestul Indiilor, a trecut în Asia Centrală, a ajuns în Rusia și de aci curând trecu în Germania, apoi în Engllitera, de unde prin pasul Calais s'a întors în Franța cotropind întreg continentul european, iar de aci prin vase, — pe apă, — a fost transportată în Africa și în America. Această epidemie de holeră ținu 10 ani, dela 1826—1836, întinzându-se aproape pe toată suprafața globului.

A treia epidemie de holeră este aceea dela 1836—1863, care a fost una din cele mai înspăimântătoare chiar la noi în țară.

Năvălirea acestei epidemii la noi în țară pare ași avea sorgintea în războiul Ruso-Polon din urmă, căci armata rusască fiind contaminată a transmis-o la cea polonă și de aci în Moldova, în urma căreia am avut foarte mult de suferit. Cronicile ne arată, că această epidemie a fost o adevărată pandemie, cutreerând întreg pământul. În țara noastră a bătuit într'un mod îngrozitor, omorînd zilnic cu miile de oameni timp de trei patru luni de zile în continuu. Furia cea mai mare a început odată cu revoluțiunea, la 11 Iunie 1848 și a ținut până în toamnă. Numai în București, care în acel timp număra 250.000 de

oameni, muriau zilnic câte 300—350, reducându-l la 150.000 și chiar la mai puțin.

A patra epidemie de holeră a fost aceea, care a început la 1863 și a durat până la 1875 și cu aceasta se inaugurează o nouă eră de epidemii așa numite aquatice sau fluviale. La aceasta se mai adaugă și epidemia de holeră a anilor trecuți, dar al cărei sfârșit nu se cunoaște încă.

Ce este holera?

Din istoricul faptelor enumerate până aci, vom putea adăoga fără a ne teme de vr'o contradicție, că într'adevăr, holera este o maladie epidemică sporadică, care se poate caracteriza prin vărsături, diaree abondentă, o slăbire generală și răcirea extremităților pe lângă o mulțime de alte simptome ajutătoare la cunoașterea ei. Ne mai rămâne acum de știut cărei cauze e datorită holera și cine o produce?

Dacă se poate combate și prin ce nume mijloace?

Koch, profesorul berlinez, în urma progresului uimitor pe care l'a făcut bacteriologia, a avut fericirea ca în 1882 să descopere în sputa, (scuipatul), tuberculoșilor, o ființă ce nu se poate vedea decât cu ochii bine armați, adică cu ajutorul microscopului, iar el pe aceste ființe le-a numit microbi ai tuberculozei. Nu mult după această genială descoperire, a plecat în Indii și aci s'a ocupat foarte mult ca să găsească cauzele cari produc holera și ca și în Egipt unde a dat peste baccilul tuberculozei, în Indii, la 1884, a descoperit în excrementele bolnavilor atinși de holeră un baccil sub forma de virgulă, numindu-l baccilul holerei sau baccilul virgulă, și că acești baccili ajungând prin intermediul apei contaminate, (infectate), a alimentelor, a mâinilor infectate, a unor vase dela alți holerici, prin înțepături de oare cari insecte etc, în organism, se localizează pe intestinul subțire, producând acele diarei atât de vehemente, cu întreg cortegiul lor de simptome și în cele din urmă, moartea! Nu este mai puțin adevărat însă, că în raport cu progresul științelor în general al medicinei, și a metodelor ei de perfecționare, în special, s'a ajuns la mijloace sigure de a se combate holera, a se limita și a se atenua acest flagel atât de înspăimântător pentru omenire.

Deci, holera care bătue cu furie în țările ce ne învecinează a pătruns și în țara noastră. Față cu iminența pericolului publicul trebuie prevenit că această boală, atât de înspăimântătoare, este în realitate mult mai lesne de evitat decât se crede de obicei.

Pentru aceasta, este suficient să se observe câteva precauțiuni din cele mai simple privitoare la băuturi, la alimente, la curățenia localurilor și la desinfectarea materiilor fecale provenite dela bolnavii atinși de holeră.

Următoarele povețe au de scop de a arăta regulile ce trebuiesc păstrate, pentru a ne feri de holeră. Pentru ca ele să fie înțelese, trebuie știut că germenii cari răspândesc boala se găsesc în dejecțiunile (scaune, vărsături) bolnavilor atinși de holeră; ca rufe, hainele, obiectele diverse (vase, ligheane, pahare, etc.) mănjite cu aceste dejecțiuni pot prin urmare răspândi holera; ca apele (izvoare, puțuri, fântâni, bălți, gârle, etc.) cari au fost murdărite cu dejecții-

nile (escrementele) bolnavilor sunt deci foarte periculoase și, fiind consumate, pot produce boală; asemenea periculoase sunt alimentele (fructe, legume, verdețuri, lapte etc.), care au fost udate sau amestecate cu atare apă; în fine, că bolnavii vindecați de holeră mai păstrează săptămâni întregi germenii holerei în scaunele lor încât ei continuă să constituiească o primejdie pentru răspândirea boalei.

Trebuie știut mai departe că germenii holerei se distrug foarte ușor: sau prin simpla fierbere, sau fiind amestecați cu o soluție antiseptică (acid fenic, creolină, formol, sublimat, ipoclorit de calce, lapte de var etc.) încât este de ajuns ca obiectele semnalate mai sus să fie fierte în apă clocotită, sau spălate într'o soluție antiseptică, pentru ca ele să înceteze de a mai fi primejdioase.

Pe baza acestor noțiuni trebuiesc observate următoarele reguli, pe cari, dacă le urmați riguros, fără întrerupere cât timp există epidemia în țara noastră, mai mult ca sigur că veți scăpa de boală, adică:

I. Beți numai apă care a fost fiartă în clocote și apoi răcită, păstrând-o în vase curate și acoperite; o altă băutură care trebuie recomandată este ceaiul, tea; asemenea se pot bea diferite infuziuni (ceai de tei, de mușătel sau de ismă), limonadă de lămâie făcută cu apă fiartă. Se pot consuma și ape minerale naturale. În tot cazul apa nefiartă trebuie cu desăvârșire exclusă din alimentație.

II. Pentru spălarea gurii, pentru spălarea vaselor de bucătărie, farfuriilor etc, întrebuiți numai apă fiartă.

III. Nu beți lapte crud, ci numai lapte care a fost fiert în clocote.

IV. Măncați numai alimente fierte. Toate alimentele crude precum: fructe, salate, castraveți etc., trebuiesc înlăturate. Fructele se pot mânca sub formă de compoturi. Inghețatele se pot consuma numai atunci când aveți convingerea că au fost fabricate cu apă fiartă.

V. Băuturile, alimentele trebuiesc ținute acoperite pentru a le feri de contactul muștelor. În adevăr, muștele contribuiesc puternic la împrăștierea germenului holerei.

VI. În timp de holeră trebuie dusă o vieață cât de regulată. Ori și ce stricare de stomac, ori și ce diaree (urdinare) sau oboseală predispune la holeră și trebuie deci evitată. Așa dar, feriți-vă de excesele alimentare de tot felul: chefuri, beții, etc. Fiți cumpătați. Evitați cu grijă alimentele stricate. Indată ce veți căpăta o diaree cât de ușoară ea trebuie energic îngrijită și vindecată. În acest caz consultați pe doctor fără întârziere.

VII. Adunările mari de oameni, aglomerațiunile de tot felul, sunt primejdioase în timp de holeră, deoarece în anumite condițiuni nu numai indivizii vindecați de holeră, dar chiar oamenii sănătoși pot transporta și împrăștiia germenul boalei. Feriți-vă deci de aceste aglomerațiuni (bălciuri, târguri etc.) și evitați localurile publice de întruniri (cârciumi, cafenele etc.).

VIII. Intrețineți în curțile și în casele voastre cea mai deplină curățenie, arzând gunoarele și văruindu-vă casa cât mai des.

În special localul latrinelor (privăți)

trebuie menținut într-o stare de perfectă curățenie, spălându-se scaunul cu leșie fierbinte sau cu o soluție de crolină; spălându-se pe jos și pe pereți cu lapte de var, turnându-se des în interiorul latrinei cantități mari de lapte de var.

În timpul epidemiei latrinele și hănalele trebuiesc golite și desinfectate prin lapte de var.

IX. Nu depuneți gunoae, excremente, murdării în vecinătatea puțurilor sau a fântânelor; asemenea nu le aruncați în vecinătatea apelor curgătoare.

X. Feriți-vă să intrați fără necesitate în casa unui bolnav de holeră.

XI. De câteori veți intra în odaia unui bolnav atins de holeră, luați următoarele măsuri de precauțiune:

a) Intrând în camera bolnavului, îmbrăcați peste haina voastră o altă haină (bluză, cămașă, halat de pânză, șorț etc.) pe care o veți desbrăca mai înainte de a părăsi odaia;

b) Feriți-vă de a atinge nasul sau gura cu mâna;

c) Mai înainte de a părăsi odaia spălați-că pe mâni mai întâi cu o soluție de sublimat apoi cu apă și săpun. În scopul acesta trebuie în permanență menținut în camera bolnavului un lighean conținând o soluție de sublimat una la mie;

d) Nu consumați nici un aliment sau băutură provenite din odaia bolnavului.

XII. Rufăria bolnavilor mai înainte de a fi spălată trebuie dezinfectată fierbându-o în clocote sau lăsându-o timp de două ceasuri în leșie caldă sau într-o soluție de 3% creolină sau acid fenic. Dacă s'ar spăla rufe mai înainte de a fi dezinfectate s'ar naște prin aceasta un mare pericol pentru împrăștierea boalei.

XIII. Dejecțiunile bolnavilor (scaune și vărsături) după ce s'au strâns în vase de noapte, oale sau ligheane, trebuiesc desinfectate, turnându-se peste ele lapte de var în cantitate cel puțin egală, sau o soluție de ipoclorit de calce, de acid fenic sau de creolină; ele trebuiesc lăsate cel puțin timp de două ceasuri în contact cu soluția antiseptică, mai înainte de a fi aruncate.

XIV. Când într-o casă există un caz de holeră, măsurile pentru curățirea latrinelor arătate la paragraful 8 trebuiesc aplicate cu cea mai mare rigoare de mai multe ori pe zi.

Toate precauțiunile enumerate la paragrafele 10, 11, 12, 13 și 14 trebuiesc continuate cel puțin două săptămâni după vindecarea bolnavului.

XV. Bolnavul atins de holeră putând răspândi boala în jurul lui și deveni astfel punctul de plecare al unui focar de molicimă, este o datorie sfântă pentru fiecare cetățean ca:

a) Indată ce află de existența unui caz de holeră, să declare fără întârziere cazul autorităților (Doctor, Inspector comunal, Primar, Jandarm etc.)

b) Sub nici un cuvânt să nu se împotrivescă măsurilor ce se vor lua pentru izolarea bolnavilor și dezinfectarea locuințelor.

Cine nu s'ar conforma acestor două din urmă prescripțiuni și-ar însuși o gravă răspundere sufletească față de semenii săi, căci din neglijență sau împotrivire el ar contribui la lățirea epidemiei. Trebuie re-

petat că epidemia de holeră nu poate fi combătută în mod efectiv decât prin trei mijloace: Declarația imediată a tuturor cazurilor cât de ușoare ar fi ele; izolarea riguroasă a bolnavilor și dezinfectarea materiilor fecale și obiectelor contaminate.

Instrucțiuni pentru prepararea laptelui de var și a ipocloritului de calce.

A) Prepararea laptelui de var. Se ia var nestins proaspăt și se stinge cu o cantitate egală de apă. Laptele de var se prepară turnându-se peste fiecare litru de var stâns trei litri de apă, amestecând bine în tot timpul preparării.

În caz dacă nu s'ar găsi var nestins proaspăt se poate prepara laptele de var amestecându-se un litru de var stâns (așa cum se găsește în vărării) cu trei litri de apă. Pentru a face însă acest amestec trebuie înlăturat stratul de d'asupra.

B) Modul de preparare al Ipocloritului de calce. Ipocloritul de calce păstrat în vase ermetic închise, la adăpostul luminii și prezentând un miros înțepător de clor, trebuie amestecat cu apă, turnându-se 5 litri de apă peste un litru de ipoclorit de calciu și amestecând în continuu în timpul preparării.

Soluțiunea de ipoclorit de calce nu trebuie păstrată, ci preparată proaspăt înainte de întrebuințare.

Partea Literară.

Lytton Bulwer.

Ultimele zile ale orașului Pompei.

— Roman. —

În românește de: AUREL B. GAJIA.

(Continuare). (5)

Stratonice intră tocmă în clipa aceea. Poate că auzise ceva.

— Ce vrei cu sclava mea? — strigă lui Burbo.

— Tratează mai frumos cu ea! Așa-i că-ți trebuiesc iar haine noi?

Nydia, răzimată până acum de perete, se aruncă înaintea Stratonicei și zise plângând:

— Stăpână! Tu-mi ești și mamă! Nu mă lăsa să fiu înșelată ca toți aceia, cari cercetează zilnic biserica zeiței Isis.

— Obrăznicie! — zise femeia. O prinse de mână și o ridică. Obrăznicie! Sclava e datoare să facă ceea ce i-se demândă.

Burbo își scoase punga și zise:

— Auzi muzica asta femeie? Îți spun pe Pollux, dacă nu o ții în frâu, de multe ori vei avea parte de atare plăcere.

— Fata e tare obosită, — zise Stratonice lui Calenus. — Colo mai târziu dacă veți avea lipsă de ea, vă va sta la dispoziție.

— O, voi nemiloșilor! — strigă Nydia și privi în jurul său așa de încruntată, încât Calenus se speria.

— Fata asta nu poate fi oarbă! — mormăi preotul.

— Cine-i aici? Spune odată, te rog. De a-ți fi numai orbi, n'ați fi așa fără inimă, — strigă de nou și începu să plângă.

— Du-o de aici, bombăi Burbo. Nu-i pot asculta plânsul.

— Cară-te de aici! strigă Stratonice, și prinse de umăr pe sermana fată.

Nydia se întoarse într-o parte și zise:

— Ascultați-mă! V'am servit fidel și voi... O, sermana mea mamă, n'a visat ce soarte mă va ajunge!

Își șterse lacrimile și continuă:

— Dați-mi ori ce poruncă, o împlinesc cu plăcere, dar acolo nu merg, să tratați ori cum cu mine. Dacă mă siliți însă, voi merge până la pretorele și-i voi cere protecția și ajutorul. Vă spun și mă jur că așa o să fie!

Ochii Stratonicei aruncau schintei. Își încheștă mâna stângă în părul fetei și ridică dreapta cea puternică să lovească. Ar fi fost de ajuns o singură lovitură, ca să strivească la pământ pe copila neputincioasă, ce tremura în mâinile ei. Așa credea și femeia și chiar pentru aceea n'a dat în ea, ci o împinsă spre perețele din apropiere. Din cuier luă o funie și în momentul următor se auzi un țipet dureros în toată casa.

Intr'aceoa sosiră și oaspeții mult așteptați și intrară în sala, unde gladiatorii făceau exerciții. Aceștia se sculară dela masă, să salute pe cei trei acum sosiți și despre cari se povestea că sunt cei mai bocoțani în Pompei.

— Frumoși tineri! — zise Clodius lui Glaucus. Sunt vrednici să fie gladiatorii.

— Regret, că nu sunt ostași — răspunse Glaucus, pe care Lepidus l'a reținut, dela studiu, căci fiul lui Diomed plănuse, ca pe contrariul său să-l dedea la desmerdări și astfel să-l ia dela învățătură.

— Niger, cum te vei lupta și cu cine? — întrebă Lepidus.

— Sponis dorește să se lupte cu mine — răspunse uriașul — ne vom lupta până ce unul din noi va rămânea întins pe nisip.

— Așa va și fi — adăuse Sporus. Eu am ales sabia. Sper că învingătorul va primi cununa de lauri și va trăi în tihnă.

— Poți fi liniștit Hector, ne vom umplea punga — zise Clodius, — să vedem numai. Tu te lupți cu Niger. Să ne rămășim Glaucus. Eu pun pe Niger.

— Ți-am spus — zise Niger. Nobilul Clodius mă cunoaște. Inchipuește-ți că ești deja mort Sporus.

Clodius își luă tăblița de scris. Să ne rămășim pe douăzeci de sesterții. Ce zici?

— Bine! — răspunse Glaucus. Dar cine-i cel de colo? Pe tinărul ăsta nu l'am mai văzut.

Și arată spre Lydon, care nu părea fi așa vânjos ca ceilalți și trada o origină nobilă.

— Il chiamă Lydon, gladiator începător, care până azi s'a încercat numai cu sabia de lemn — răspunse Niger. La provocat pe Tetraidos.

— El e provocătorul — zise Lydon — eu am primit numai provocarea.

— Și cum te vei lupta? Ar fi mai bine să mai aștepti puțin până ce vei putea să te lupți cu Tetraides.

Lydon privi desprețitor.

— Acesta e cetățean ori sclav? — întrebă Clodius.

— Cetățean ca și noi — răspunse

Niger. — Care-ți va fi arma? — întrebă Clodius pe tinărul gladiator.

— Să începem cu cestus, și dacă nici unul din noi nu va cădea, să continuăm cu sabia — zise Tetraides eu invidie.

— Cu cestus? — strigă Glaucus. Asta-i duel după moda grecească, îl cunosc bine. Ești slab pentru așa ceva.

Gladiatorul se opuse din răspuțeri.

Clodius recomandă alt rămășag și Glaucus îl primi.

— Eu mă rămășesc pe zece sesterții, față de treizeci, că Tetraides va fi învingătorul și că Lydon nici nu va prinde măcar sabia.

— Bine, mă invoiesc — răspuse zimbând Glaucus, însemnând rămășagul cel nou pe cealaltă parte a tăbliței.

— Să mă ierți, nu mi-e client — șopti Lydon atenianului — spune-mi ce sumă primește învingătorul?

— Cât? vre-o șapte sesterții.

— De sigur va fi atâta?

— Atât e premiul cel mai puțin. Să-ți fie înse rușine, că te cugeți la bani și nu la cinste. O, romanilor! În toate timpurile a-ți fost romani și așa veți și rămânea deapuri.

Fața brunetă a gladiatorului se aprinse de rușine.

(Va urma)

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Onorate domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, am deschis în Budapesta un

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Pria mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri efitine oricare sistem de motoare de benzină, ori de oloiu brut ori de gaz. Tot felul de mașini de trăierat, tot felul de mori cu petri fine și motoare trainice, tot felul de automobile, pompe și ferestreie și alte rezvizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumparate dela cele mai vestite fabrici, — deci din mână primă, — și nu dela agenturi jidovești. Ziinic primesc plângeri dela țaranii români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țaranii români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jido-

vilor și să-i scap de procese. — Il sfătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva să-mi scrie ca să merg eu la dânsul ori să vină dânsul la mine să ne înțelegem, — iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grân, cucuruz, ovăs, boi, oi și porci. Tot felul de poame și legume, — cu un cuvânt tot ce are Românul de vânzare.

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu îmi plățiți o taxă după invoială. Cu stimă:

L. Olariu

Budapest.

11. Margit Körut 11 1/2 2.

In Buda lângă podul Marghithid.

(34) 20—25

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale **Dr. Y. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32,48 cm. costă fco. — **1.10 cor.**

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială.*

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1888
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopotz și fabrica de scaune de fier pentru
==== clopote a lui ====

Antoniou Novotny

in Timișoara-Fabric 43. 13—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ elopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

A APARUT și se află de vânzare la Librăria
Seminarială din Blaj:

ANTOLOGION SAU MINEIUL,

carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sârbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților preste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,

TOMUL I. legat în piele, cu copcii face 32 cor.

„ **II. III.** legat în piele, cu copcii face 78 cor.

Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor. — Toate trei tomurile legate în 2 volume cu călcăiu de piele fac 100 cor.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.